

RÓZSAHEGYI KÖNYVTÁR
H.351
Gyomaendrőd, Blaha u. 21.

VÁROSUNK

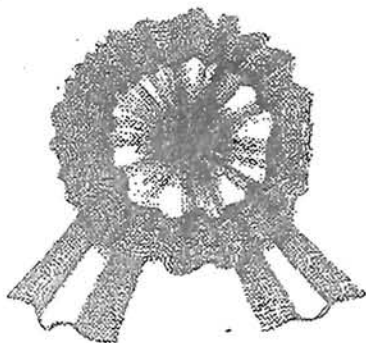
GYOMAENDRŐD

A keresztény nemzeti gondolat hírnöke

II. évfolyam 3. szám

1995. március

Feledhetetlen márciusok

„Március 22-re a megyei alispán négyülést hirdetett. Ezen a községek küldöttei között az endrődiek is ott voltak. Azok gyorsan vitték a szabadság híret szűkebb pátriájukba. Itthon határtalan öröm és lelkesedés töltötte el a szíveket. A nép örömnépet ült, éltette a szabadságot. Falunkban zúgtak a harangok. A lakosság hálaadó imára

gyűlt a templomba. Aztán a községháza terén gyűlt össze a tömeg, egy emberként harsogta: „Rabok tovább nem leszünk.”

Zászlók lobogtak, körmenet, kivilágított ablakok, a meggyötört emberek szemében csillogó könnyek jelezték a határtalan örömet, boldogságot.

A hazafias lelkesedés oly nagy volt, hogy 144-en jelentkeztek honvédeknek. A II. zászlóalj 12. századát alkották. Salacz Imre százados (a főjegyző fia), Farkas György őhadnagy, Hunya Mátyás és Szebenyi Imre (az öreg tanító fia) alhadnagyok voltak. Később 88 endrődi indult a 30. zászlóaljhoz. 1849 tavaszán az eddigieken kívül még számosan jelentkeztek a haza védelmére. Részt vettek a diadalmas tavaszi hadjáratban, Szolnok, Hatvan, Isaszeg, Tápióbicske győztes csatáiban. Kerültek közülük Vécsei, Kmetty, Görgey, Klapka, Guyon seregébe. Voltak közülük Miklós, Hannover, Károlyi, huszárok, Bem tüzérei, Klapka szekereszei.” (Dr. Hunya Sándor: Adatok az 1848-49-es forradalom és szabadságharc endrődi történetéhez.)

Március 15. töretlenül él mindig az endrődiek szívében. Néhány év eseményét külön is megemlítem.

1938-ban Csejtpusztán a községi iskola telkén mutatós országzászlót avattak.

A környező tanyák lakói önkéntes fuvarral hordták a vasútállomásról az építéshez vett vagonnyi terméskövet, a szükséges cementet. A cimerünkben látható hármass hegy képére formálták az alapot, melyből magasba emelkedett a gyönyörűen megmunkált zászlórúd, a nők csodálatosan szép selyemzászlót hímeztek.

Az ünnepségre érkező községi, járási és megyei vendégeket 32 tagú bandérium kísérte az ünnepség helyszínére. A tanyavilág fiataljaiból alakult zenekar felejthetetlen hangulatot teremtett. Magyar ruhás lányok énekkara csodálatos dalokkal könnyeket csalt az ünneplők szemébe. A színpén előadott versek tüzes lelkesedést gyűjtöttek a szívekben és

arcokon. Csernus Mihály apátplébános felszentelte az országzászlót, melyet felhúzás után félárbocra eresztettek. Több száz ünneplő vett részt e jelentős megmozdulásban. Az országzászló elejébe Magyarország képe vésetett, az akkor divatos három szóval. Az izlésesen körülkerített emlék kertcskéjében virágok díszlettek.

Magam 1946 tavaszán kezdtem működésemet az említett iskolában, s még akkor is tisztelet övezte az országzászlót, gyakran vittek csokrot rá a környék lakói.

A másik feledhetetlen március 15-ét 1948-ban véstem eszembe. A centenáriumon a Domszög előtti háromszögben felépített országzászlót avattunk, megható programmal emlékezve a száz év előttiekre. Ez alkalommal szólalt meg újra három és fél évi némaság után a nagyharang, melyet 1944. okt. 6-án a harci események során a toronnyal együtt súlyos sérelem ért. Csodálatos érzés volt, melyhez méltó hangulatot teremtett a Békés-Tarhosi Zenei Gimnázium énekkara. Az emlékmű jelenleg a 3. sz. Általános Iskola és Diákotthon udvarán áll.

A harmadik feledhetetlen nap volt a három év előtt emelt új országzászló avatása a Hősök terén, mikor is ismertettük a szabadságharc hőseinek nevét.

Azóta minden március idusát ott ünnepli a település endrődi része, felemelő, lelkes műsorral.

Emlékük legyen áldott. Igyekezzen minden kor fiatalsága hozzájuk méltó életet élni, hozzájuk méltó lenni.

Márton Gábor

Harangavatásra

(1948. III. 15-én, mikor három és fél évi némaság után ismét megszólalt a torony nagyharangja)

Öreg harangunk hirdesd meg újra,
hogy vér hullott itt, ki tudja, hányszor,
de eljött mindig a Tavasz,
a húsvéti feltámadáskor.

Öreg harang sirj együtt velünk:
özvegyekkel, apró árvákkal,
de vigadj is a mennyegzői
szerető, nászos sok új párral!

Örködj ott fenn, a vén toronyban
villámos éjen, szellemórán,
s ne verj földre, ha fiatalt lelsz
lélekölő, bűnös tivornyán!

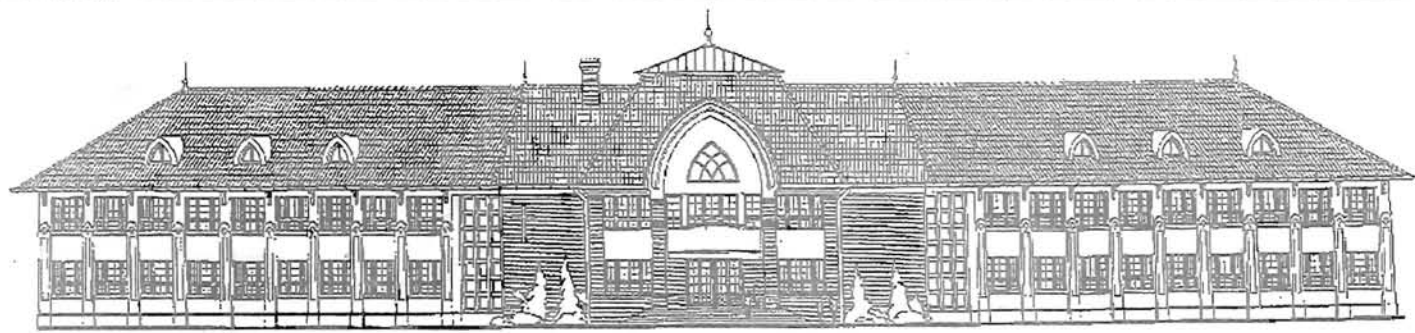
Tudod jól, hogy vérben születünk,
sovány múltunknak semmi ára,
ily olcsó virág nem is illik
tömjénfüstű márványoltárra.

Zúgjon öblös, erős, mély hangod,
hogy a szívünk dobbanjon rája,
kulcsolódjon össze a kezünk,
szánk nyíljon átok helyett imára!

Hirdesd, hirdesd öreg harangunk,
hogy nem mindegy, hogy nincs hiába,
ez már Tavasz, itt van a Húsvét,
méltók vagyunk Feltámadásra!

Majd, - ki tudja? - talán már holnap,
mikor fekszem békésen, holtan,
kondits értem öreg harang,
mert ma én is rólad daloltam!

Márton Gábor

Az új iskola épül...

Épül az új iskola a Selyem út 109/2 szám alatt, a két településrész között, ahol az érvényes városrendezési tervek szerint egy új, központi rész lesz majd. Ha lassan is, de ez a rész fejlődésre van „ítélve”.

Az új törvények az egyházak kártalanítását is biztosították. Gyomán és Endrődön 14 államosított egyházi ingatlan van (sokat lebontottak az elmúlt évtizedekben, vagy jelenleg magánkézfben van, ezekre nem vonatkozott a törvény). Ezeket az épületeket csak *funkciójára* kaphattuk volna vissza (ez azt jelenti, hogy ha iskola volt, akkor iskolaként kell működtetnünk, el nem adható!)

Lehetőség nyílt arra, hogy ha az összes ingatlanról lemondunk, akkor új iskola építésre kártérítést kapunk. A tulajdonba adás sok feszültséggel járhatott volna. Az is érthető, hogy ezeket az ingatlanokat - melyek őseink keservesen megszerzett fillérjeiből épültek fel, - nem hagyhattuk veszendőbe menni. Ez látszott a legjobb megoldásnak, mert:

- az önkormányzatnak megmarad ez a 14 ingatlan, ill. azokat szabadon értékesítheti
- az egyházközségeknek nem kell régi épületekkel bajlódni, melyek rendbetétele és fenntartása egyenként igen költséges
- a város gazdagodik egy új, szép épülettel, melynek a szerepe *híd, összekötő kapocs* a két városrész között, támogatva az összeépítési tervet
- a környéken lakóknak nem kell gyermeküket messzire hordani, vagy utaztatni, közel lesz egy új, modern iskola
- az építkezés pénzt hoz ide, Gyomaendrőd embereinek jelent megélhetést

1993. szeptember 9. Megegyezés a Miniszterelnöki Hivatalban Pálos Miklós államtitkár vezette ülésen, melynek több püspök is tagja volt, így a miénk is, Gyulay Endre. Gyomaendrődről jelen voltunk: Dr. Frankó Károly polgármester, Kolohné Kulik Éva, a polgármesteri hivatal munkatársa, Horváth János gyomai, és Iványi László endrődi plébánosok. Megtörtént a megegyezés. A két egyházközség

lemondott az összes volt ingatlanról, ezért két részletben kártalanítják. Önkormányzati határozat született: mivel közös ügyről van szó, a város ingyen telekkel járul hozzá az új iskola megépítéséhez.

Ezeket az épületeket kapta vissza az önkormányzat, mivel lemondunk róluk: Gyomán:

- A templom melletti iskola (Fő út 224)
- szolgálati lakás (Fő út 222)
- a volt árvaház (1. sz. Iskola Fő út 181)

Endrődön:

- volt polgári iskola (Hősök tere 7)
- nagylány iskola (Blaha Lujza 11)
- tornaterem (Damjanich 1)
- volt Sz. Imre Iskola (Kondorosi u. 1)
- volt szarvasvégi iskola (Blaha L. 25)
- volt kápolnás iskola (Polyákalmi u. 1)
- Selyem úti óvoda (Selyem út 103)
- volt kocsorhegyi iskola (V. k. 76.)
- gyomavégi iskola (Fő út 45.)
- Déryné Műv. Ház (Blaha L. u. 21.)
- volt mirhói iskola (Mirhói u. 1.)

Szabó Jenő gyulai mérnök, az új endrődi Takarékszövetkezet tervezője készítette el a terveket. A kivitelező a helyi THERMIX Építőipari Szövetkezet, - mely a Takarékszövetkezet építésénél is szépen bizonyított - 1994. szeptember 12-én elkezdte az építést. A szerződés szerint idén **ősszel kész lesz az épület.**

Az iskola nemcsak kívül lesz szép, (talán az egyik legszebb új épület a településen) hanem belül is modern: étkezdé, számítógép szoba, nyelvi labor és természettudományi előadóterem is van betervezve, melyeknek teljes felszerelése folyamatosan történik. Lesz még egy kis kápolna is.

Kedves Szülő!

Fölkínáljuk szolgálatainkat, segítségünket:

Az egyház évszázadok óta kivette részét a gyermekek, az ifjúság neveléséből. A múltban is nagy hírű iskolák segítették a nevelést: akár a Pannonthalmi Bencés Gimnázium, akár a Debreceni Református Kollégium, vagy az Egri Liceum és még sorolhatnánk a neveket, beírták nevüket a magyar

történelemben, mert sok-sok tanulójuk világhírré tett szert. Az elmúlt évtizedekben csak nyolc katolikus gimnázium működhetett igen csendben. Több-szörös túljelentkezéssel küszködtek. (Sok „káder gyerek” is ezekben tanult) Most új lehetőségek nyíltak. Ország-szerte több régi híres egyházi gimnázium, vagy általános iskola nyitotta meg több évtized után kapuit, vagy újak létesültek. Ime néhány: Mezőtúron református gimnázium és katolikus általános iskola, Dévaványán református általános iskola, Békéscsabán katolikus általános iskola és evangélikus gimnázium, Gyulán katolikus általános iskola gimnáziummal... és ősszel a gyomaendrődi általános iskola...

Miben rejlik az egyházi iskolák tanító-nevelő munkájának hatékonysága, ereje?

Az iskolák szellemiségében, légkörében. Keresztény és nemzeti értékekre, erkölcsre épülve nemcsak az oktatáson, hanem a nevelésen is hangsúly van. Kicsit szigorúbb a fegyelem, mint az átlag iskolákban (de nem kaszárnya!), ugyanakkor nagyon családias és közvetlen, ezért a gyerekek felszabadultak és vidámak, így ugyanaz a gyerek még többre képes.

Mit kínálunk?

- egy új, szép, modern épületet, mely korszerűen lesz mindennel felszerelve: világos, tiszta tanterem, természettudományi előadó, kulturált étkezést biztosító étterem, vízellátásos WC, számítógép és nyelvi labor, melyek felszerelése folyamatosan történik majd
- iskolánk létszáma kisebb lesz, mint a meglévő iskoláké, így családiasabb és közvetlenebb légkört tudunk biztosítani, jobban oda lehet figyelni a gyerekek munkájára, képességeinek egyéni kibontakoztatására, esetleges lelki vagy pszichés problémáira is
- feddhetetlen életű, gyermekszerető (gyomai és endrődi) nevelőket

(folytatás a 3. oldalon)

Fordulók

III. 6. 1857 március 6-án Gyomán született Bánfi Zsigmond irodalomtörténész, fordító. Szarvason járt gimnáziumba, Pesten és Párizsban bölcsészhallgató volt, majd Budapesten a főreáliskolában tanított. 1894. IV. 13-án Gyulán halt meg.

III. 7. 1944 március 7-én Endrődön született Szujó Zoltán grafikus. Munkáinak egy része Salgótarjánban a Nógrádi Sándor múzeumban van kiállítva.

III. 10. 1926 március 10-én Gyomán született Szabó Ferenc fizikus, villamosmérnök. Kutatási területe a reaktorfizika.

III. 15. 1911 március 15-én Endrődön született Ifj. Orbók József tanító. Kiemelkedő oktató-nevelő munkájáért számos kitüntetést kapott. 1891 június 5-én Budapesten halt meg.

III. 16. 1946 március 16-án Endrődön született Rácz Béla fizikus, lézerkutató. A göttingeni Max Planck Intézet munkatársa.

III. 24. 1890 március 24-én Endrődön született Jakus Kálmán íjász, edző, szakíró, az íjászsport egyik hazai úttörője. 1959 augusztus 21-én Budapesten halt meg.

III. 25. 1942 március 25-én Endrődön született Kunkovác László Máttyás, aki Magyar Művészetért díjas fotóművész, néprajz tudós, riporter. Az ország legrangosabb helyein és számos külföldi városban rendeztek már képeiből kiállítást.

III. 27. 1980 március 27-én Gyomán született Szelle Kálmán építész. A szakterülete a városépítés volt. (Szőnyi István műtermét pl. ő tervezte Zebegényben) 1968 után halt meg.

III. 30. 1943 március 30-án Endrődön született Hanyecz Vince tudományos kutató. Jelenleg Szarvason a Kutató Intézetben dolgozik.

Adatok közlését olvasóinktól is szívesen vennénk, hogy ezáltal is gazdagítsuk rovatunkat!

(folytatás a 2. oldalról)

- olyan oktatási programot, amely a hagyományokra épül, de mégis modern, így a többféle nevelési program számára „átjárható”. A tanterv teljes egészében a hivatalosan elfogadott, Nemzeti Alaptantervre épül. Nyitott mindenféle iskolamodell (4 vagy 6 osztályos gimnázium, szakközépiskola, szakmunkásképző) felé
- nyitott mindenki felé, azaz ökumenikus jellegű: nemcsak a katolikus, hanem református, evangélikus, sőt keresztleletlen gyerekeket is vár
- lehetőség lesz a Biblia és a hittan (nemcsak katolikus) megismerésére
- ingyenes tanítást
- igény szerint napközit, délutáni foglalkozást
- és felkínáljuk azt is, hogy a Szülők igényét, kérését meghallgatva, együtt alakítjuk ki új iskolánk arculatát
- elgondolásaink szerint az iskola fekvése miatt nemcsak iskola lehetne, hanem a környékbeliek „közösségi háza” is (előadások, klubok megszervezése, találkozók, gyűlések, stb.)
- Sokak számára kedvező lesz az új iskola helye: nem kell a gyerekeket minden reggel a forgalmas Fő úton végighurcolni

a város valamelyik szélére, esetleg nem kell a vasúti átjárón átmenni...

Első és második osztályt szeretnénk indítani, kellő számú jelentkező esetén 3. és 4. osztályt is. A következő tanévtől felmenő rendszerben felső tagozatot is biztosítjuk.

A beíratás március 27-28-29-én, 8-17 óráig lesz a 617. sz. Ipari Szakmunkásképző és Cipőipari Szakközépiskolában, Selyem u. 124. sz. alatt.

Kérjük, hogy akár 2. 3. vagy 4. osztályba ide szeretnék hozni gyermeküket, az elsősök március végi beíratása idején tegyenek szándéknyilatkozatot, hogy kellő módon felkészülhessünk a gyerekek fogadására. (Tudnunk kell, hány gyerekre számítsunk) A tankönyveket is most kell megrendelnünk (ha most rendelünk, talán olcsóbb lesz)

Bármilyen kérdése, gondja van, megpróbálunk segíteni az endrődi plébánián munkanapokon délelőtt 8-12 között, vagy a 386-930-es telefonszámon.

Kérjük, tájékoztassa ismerőseit is erről a lehetőségről.

Röviden ennyit. Félkínáljuk segítségünket, szolgálatainkat. Várjuk szeretettel a gyerekeket.

A döntés joga egyes-egyedül az Öné, Kedves Szülő!

Ezúton is köszönöm mindenkinek, hogy eddig is eljutottunk: az önkormányzatnak, a polgármesteri hivatal dolgozóinak, Dr. Frankó Károly polgármesterrel az élen, a tervezőmérnöknek, a tervet bíráló bizottságnak, a kivitelezőnek, Szmolai Imre műszaki ellenőrnek. Külön köszönöm a Hittel a Holnap Ifjúságáért Alapítvány létrehozóinak, lelkes szervezőinek és adakozóinak, akik már tavaly gondoltak a jövőre, és támogatják iskolánk működését. Köszönöm a pedagógusoknak is a szakmai jó tanácsokat.

A gyomai és endrődi egyházközségek vezetői, és az iskola leendő munkatársai

Az épület kész lesz, de még nagyon sok minden kell ahhoz, hogy korszerűen felszerelt iskolánk legyen. A krétától, az iskolapadoktól a térképekig és videóig nagyon-nagyon sok minden kell még. Tányérok, poharak, asztalok, székek az ebédlőbe, függönyök az ablakokra, felsorolni is nehéz.

Kérjük, aki tud, segítsen. Akik egyszerre nagyobb összeggel segítenek, (minimum 50.000,- Ft) azok nevét az iskola falán emléktáblába vésvé megörökítjük. Rá fognak kerülni a hajdani gyomai és endrődi polgárok, a Wodianer család, akik adományból létesültek a régi intézményeink, Gyomaendrőd város Önkormányzata (telek adomány), Buti László vállalkozó, a Bramac gyár, és valószínű, hogy a Máltai Szeretetszolgálat is, mert igérték, hogy segítenek. (Svájcból és Szegedről)

Még néhány évtizeddel ezelőtt is szép szokás volt, hogy a tehetősebb emberek házuikat, vagyonukat (vagy egy részét) hagyták az egyháznak, melyből sok-sok hasznos intézmény létesült, ill. a működése biztosított volt.

Ma sokszor azt látjuk, hogy végrendelet hiányában a távoli rokonok veszekednek az örökségen, vagy egyszerűen az államé lesz... Városunk jövőjéről, az ifjúságról gondoskodni igazán szép és nemes feladat, nagy lehetőség, mellyel beírhatjuk nevünket a történelem könyvébe, és Isten előtt is érdemeiket szerezhettünk.

Elhibázott adópolitika

Az 1995. évi szem. jövedelemadó véleményezése keresztényszociális szempontból.

Az 1994 májusában bizalmat kapott kormánykoalíció kampányígéreteiben szerepet kapott az arányos köztelherviselés feltételeinek megteremtése, az igazságosabb adórendszer bevezetése.

A kormány a választást követő első félévre ígért 43 törvényjavaslat közül 20-at nem terjesztett be az országgyűlésnek. Ezért a parlament olyan alapvető gazdasági és szociális törvényeket nem tudott megalkotni mint pl. a családtámogatási rendszer, a társadalombiztosításról szóló törvények stb. Jövőhagyásra került viszont az 1995. évi adórendszer, amelyen belül a személyi jövedelemadó közel 100 ponton módosul az előző évhez képest. A módosítási javaslatok tárgyalása során már érezhető volt, - ezért sokan tiltakoztak is - hogy az állam szinte elviselhetetlenül magas adóterheléssel terheli polgárait, és ugyanakkor szinte teljesen tehetetlen a fekete és szürkegazdaság térhódításával szemben.

A személyi jövedelemadó változásaiból a leglényegesebbeket és az adófizetők szemszögéből nézve a legfőbbakat kiemelve, a teljesség igénye nélkül:

- megszűnt a gyermekek után járó adókedvezmény,
- a súlyosan fogyatékosok havi 900 forintos adókedvezményt számolhatnak el az eddigi 3000 forintos adó-alapeszként helyett,
- a TB törvény szerinti nyugdíj és egészségbiztosítási járulék 25%-a vonható le a fizetendő adóalapból, eddig a teljes összeg az adóalapot csökkentette.

Ezek a módosítások a személyi jövedelemadó 1995 évi elszámolásában igen hátrányos helyzetbe hozzák különösen a több gyermeket vállalókat, azaz több adót kell fizetniük. Hogy mennyivel többet, nézzük konkrét példákon át:

Vegyünk példaképpen két adózót, akik 3-3 gyermeket nevelnek és mind 94-ben, mind pedig 95-ben ugyanannyit keresnek. Az egyik keresete legyen pl. 600 ezer forint. Ez a 3 gyermeket nevelő adózó 32.240 forinttal fizet több személyi jövedelemadót 95-ben, mint 94-ben, mert az adója idén 152.540 forint lesz, s ez az összeg 126.8 %-a az előző évének. Az a három gyermeket nevelő, aki pl. 300.000 forintot keres 17.400 forinttal fizet többet 94-hez képest. Az ő személyi jövedelemadója tehát idén 37.225 forint lesz, ami az előző évének 187.76 %-a. Ha az adózó gyermektelen, akkor 600.000 forintos jövedelem után „csak” 10.640 forinttal, ha két gyermekes akkor 20.140 forinttal fizet több adót 95-ben 94-hez képest.

Mi kereszténydemokraták úgy látjuk, hogy az elmúlt 40 év egyik legsúlyosabb öröksége a család válságával, a népfogyatkozással és ennek társadalmi, erkölcsi

következményeivel kapcsolatos. A legutóbbi népszámlálás szerint Magyarországon 335.000 fővel (3.1%) éltek kevesebben 1990-ben, mint 1980-ban. Évről-évre kevesebb gyermek születik, csökken a fiatalok száma, de a középkorú generáció tagjai sem vagyunk „sokan”. A 60 év felettiek száma viszont 10 év alatt 130 ezerrel nőtt. Tehát öregszik a magyar népesség. Megtorpan a család életszolgáltató szerepe! A kereszténydemokrata-keresztényszociális politika a társadalom alapkövének a családot tekinti, éppen ezért a KDNP 94 évi választási kampányának programtervezetében meghirdette az arányos köztelherviselést, és a családi jövedelemadóztatás bevezetését tervezte. Ennek egyszerűsített és rövidített lényege az, hogy az egy főre jutó családi jövedelem lenne az adóalap. Így csökkenne az alacsonyjövedelműek és a több gyermeket nevelők adóterhe, a kieső adót pedig a magasabb jövedelműek fizelnék meg.

Mi, kereszténydemokraták aggodalommal figyeljük a személyi jövedelemadó törvény nyomozó hatását és féltjük a Társadalmi Gazdasági Megállapodás (TGM) előkészítőit, a munkavállalók képviselőit, hogy a kormány elhibázott gazdasági döntéseinek felelősségét átértékelve tegyenek meg mindent a lakossági adóterhek csökkentésére, különös tekintettel a bérből és fizetésből élő több gyermeket nevelő családokra!

Ha a Horn kormány valóban átfogó társadalmi, gazdasági megállapodást akar kötni akkor nem elég az Érdekegyeztető Tanács tagjaival tárgyalnia, hiszen jelenleg az érdekek nincsenek teljes körűen képviselve. Nincsenek ott pl. a nyugdíjasok, a kisebbségek, az önkormányzatok, vagy akár a pártok képviselője. Különösen fontos erre a tényre odafigyelni, akkor amikor a szakszervezetek között nem alakult ki valóságos tagozódás, így az érdekvédelmet egyetlen szakszervezet monopolizálja és ez éppen az a szakszervezet, amely szoros szövetségben működik a kormánypárttal.

A kormánynak szüksége van a súlyos gazdasági és pénzügyi helyzetben, a zavartalan kormányzás érdekében, a társadalmi gazdasági megállapodásra, de ez nem jelentheti a lakosság minden határon túli terhelését.

Az adómódosításon túl, az energia-áremelés, vasúti, postai, telefondíj emelések pillanatnyilag a széles néprétegek vállaira nehezednek. A kormány adós azokkal az intézkedésekkel, amelyekkel a terheket az arra rászorultaknál érdemben enyhítenék.

A törvény-előkészítők felé pedig a kereszténydemokraták üzenete, hogy a parlamenti viták megkezdése előtt tárgyaljanak a társadalmi, gazdasági megállapodás előkészítőivel és törekedjenek a széleskörű megegyezésre a szociális partnerekkel.

Császárné Gyuricza Éva

Időszerű munkák a mezőgazdaságban

Hosszabb ideje tart már a változékony, tavaszi idő, de mégsem mondhatjuk, hogy „a kutya megette a telet.” A téli csapadékhiány 80-90 mm, ami azt jelenti, hogy néhány szeles nap után hozzá lehet kezdeni a tavaszi növények talaj-előkészítéséhez.

A talaj-előkészítés simítóval, majd kombinátorral végezhető. Térségünkben tavaszi árpát, zabot, takarmányborsót, lucernát és fénymagot vetnek a gazdák a tavasz első hónapjaiban. A fenti növényekből bőséges a fajtaválaszték, amelyből álljon itt egy kis ízelítő:

Tavaszi árpa: Orbit, Boniert, Nóra, Zab: G K Pillangó, Bakonyalja, Borsó: Gréti, Smaragd, Bohatyr, Lucerna: Szarvasi 4, Fénymag: Kisvárdai 41. Többben a tél folyamán beszereztek vagy most vásárolják meg a búza fejtrágyázásához szükséges műtrágyát. Nincs hiány jó minőségű műtrágyából, habár a kiszórandó mennyiségnek többnyire az ár

szab gátat. Volt aki ammóniumsulfát 20.5 %-os műtrágyát vásárolt, mivel úgy ítélte meg, hogy így olcsóbban jut hozzá. Ez a műtrágyaféleség jobban savanyítja a talajt és inkább alaptrágyaként alkalmazható. Fejtrágyának ezért az ammóniumnitrát 34 %-os műtrágyát javaslom. Célszerű a fejtrágyázást osztottan alkalmazni: 50 %-át a bokrosodás előtt, előkészítésére március hónapban, míg a másik 50 %-ot szárbaindulás előtt kijuttatni.

Március végén, április elején sorra kerülő munka a búzák gyomirtása, az őszi búzában a kétszikű gyomok kártétele a jelentősebb. Alkalmazhatók az alábbi gyomirtó készítmények:

Dezormon: 1,2 l/ha, költsége: 840 Ft/ha
Mecomorn: 2,0 l/ha, költsége: 1250 Ft/ha
Granstar: 75 DF 15 gr/ha, költsége: 1170 Ft/ha.

A napraforgó-termesztők a magot többnyire

re a termeltetési szerződés keretében a termeltetőtől kapják. Gondban vannak azonban azok, akik a tavaszi aszály ellenére kukoricát kívánnak termesztetni. Nagyon nagy a kukorica válságték, de akinek a múlt évben nem sikerült a termesztés, az nem tudja, mit írhat a fajta rovására. A Pioneer kukoricák többsége jól viselte az aszályt, de más cégek is rendelkeznek jó hibridekkel. Ajánlatomat nem a FAO számozással, hanem a közérthetőség kedvéért a hagyományos megnevezéssel teszem. Igen korai: Helga, Polka, Marietta, Kiskun 190, Korai: Stira, Julianna, Kiskun 297, Kiskun 380, Középkorai: Marista, Colomba, Kiskun 380, Középerősű: Florencia, Dekalb 524. Természetesen nemcsak a fajta a meghatározó a kukoricatermesztésben. Az idén tavaszon a talaj előkészítésénél a vízmegőrző módszerek kerülnek előtérbe.

Várfa András

Katolikus krónika

Néhány ünnep március folyamán:

március 1.	Hamvazószerda
március 20.	Szent József, Szűz Mária jegyese
március 25.	Urunk születésének hírüladása (Gyümölcsoltó Boldogasszony)

Március 1-én, azaz hamvazószerdán kezdődik a nagyböjti időszak, és tart nagysütnőtök estig, a szentmise megkezdéséig. A nagyböjti időszak célja a kereszténység legnagyobb ünnepének, húsvét megünneplésének előkészítése. (Karácsony a legbensőségesebb, húsvét a legnagyobb ünnep)

Hamvazószerda onnan kapta a nevét, hogy ezen a napon a pap a templomban szentelt hamuval keresztet rajzol az emberek homlokára mondván: „Emlékezz ember, hogy por vagy és porrá leszel!”

Nagyböjt: megtérés, bűnbánat - ez mintha elfelejtődött volna korunkban. Nagyon nehezen ismerjük be, ha hibázunk... (legfeljebb bosszankodunk, esetleg elnézést kérünk) A keresztény élet folytonos növekedést jelent lélekben (Krisztusban). Nemcsak hátrafelé néz, hanem előre: hogyan lehetne jobban, szebben alakítani életünket, közelebb kerülve Krisztushoz. Naponta imádkozzuk: „jőjjen el a te országod” - ez azt jelenti, hogy Isten akarata egyre jobban érvényesüljön az életünkben.

A böjt lényege: testileg-lelkileg összeszedjük, "kézbe vegyük" magunkat, hogy ezáltal jobban Isten felé tudjuk fordítani arcunkat.

Böjti fegyelem a nagyböjtben:

a nagyböjt péntekjei:

böjti napok, húsételt nem fogyasztunk 14-60 év között

hamvazószerda, nagypéntek:

szigorú böjt: háromszori étkezésből egyszer szabad jóllakni. 18-60 év között kötelező.

Fölmentés: betegeknek, és akik nem saját asztaluknál étkeznek.

Kerjük szeretettel a rózkönyvűk vezetőit, hogy lehetőleg figyelembe véve a nagyböjti péntekjeit és a hamvazószerdát, úgy állítsák össze a heti étrendjeiket, hogy ne okozzanak lelkiismereti konfliktust azoknak, akik be szeretnék tartani a böjtiöt. (a mai árak mellett időnként indokolt is a hústalan nap - miért ne lehetne ez a böjtinap. Előre is köszönjük figyelmüket.

keresztút

(latinul: via crucis)

Népi áhítatgyakorlat, amely emlékezetbe idézi Jézus szenvedésének egyes állomásait. A keresztút mai szokásos 14 állomása (stáció) az 1600 körüli évekre nyúlik vissza, átvéve a jeruzsálemi szokást, amely a ferencesektől származik. Az 1700-as években terjedt el a keresztút templomi elhelyezése, felra helyezett 14 fakereszt és ábrázolások (dombormű vagy festmény) formájában. Az áhítatot az előimádkozó (pap vagy hívő) vezeti, a közösséggel együtt, állomásról állomásra haladva.

Újabb 15. állomásként Jézus feltámadását is ábrázolják. A keresztutat megáldják. A szabadban álló, a helység közelében lévő dombra felvezető keresztúti stációk népies neve *kálvária*. Rendszerint Golgota jelenet vagy szentsír kápolna áll a 14. stáció végén a dombtetőn. Ahol a körülmények megengedik, hasznos legalább a nagyböjtben, nagypénteken ott végezni a keresztutat.

Sokszor műemléki értéket képviselnek e kálváriák. Endrődön is volt kálvária, a Kondorosi út mellett, sajnos az utóbbi évtizedek ennek sem irgalmaztak, és mára már nyoma sincs. (ha valakinek esetleg fényképe volna róla, sokat segítené az utókorunk, ha jelentkezne vele, hogy lemásolhassuk).

Nagyböjt péntekjein az endrődi templomban este 6 órakor van a keresztút.

Iványi László
plébános

Református híradó

„Monda neki Jézus:

„Én vagyok az út, az igazság és az élet ..”

János 14,6

Március 15.-e ugyan nem egyházi ünnep, mégis ünneppel és megemlékezéssel rólra a keresztyén ember is. Mert a hívő ember azzal a bizonyossággal tekint a világra és a történelemre is, hogy itt Isten tudta nélkül semmi sem történhet. A népek, nemzetek sorsában is végső soron - előbb vagy utóbb - Isten akarata jut érvényre. Jóllehet nem lesz mindenki előtt felismerhető ez nagyon sokszor azonnal.

A János evangéliuma előző fejezete arról számol be, hogy Jézus az utolsó vacsora alkalmával tanítványai lábát megmosta. Amikor Péter ezt nem akarta engedni, akkor Jézus azt mondta neki, hogy „amit én cselekszem, te azt most nem érted, de ezután majd megérted”. És valóban érthetővé vált Jézus feltámadása után sok minden Péter és a többi tanítvány számára is. - Így van ez ma is. Sok minden érthetővé vált előttünk is a közelmúlt történéseiből és a régebbi időkéből is. Az emlékezésben is tisztulhat látásunk. Ünneplésünk közben is tanulhatunk, ha nyitottak vagyunk Isten tettei és üzenete befogadására.

Ami 1848-ban történt, egy kezdet volt népünk életében. A szabadság utáni vágy ott volt - nemcsak a márciusi ifjak szívében, de talán minden magyarban. Mert az idegen erők és hatalmak alatt egyformán szenvedett a szegény és gazdag. Széchenyi és Kossuth között a különbség nem a célt illetően volt, hanem az odavezető út látása között. A dicsó és nagyszerű forradalom elbukott. Ám szelleme az emberek szívében megmaradt s nemzedékek után újra feltámadt. 1956 forradalmában újra fellángolt és újra elbukott. De 1989-ben azután megiscsak győzött. Ekkor végre az idegen hatalomtól népünk megszabadulhatott. Mindenki tudja, hogy egy egészen új úton - vér nélkül - békés átmenettel (ma már látjuk, hogy mégis nagyon drága áron) győzött a forradalom.

Hadd helyezzem mindazt, ami történt és történik Isten Igéje fényébe. Már csak azért is, mert nagyon sok ember érzi, hogy az út, amelyet kerestünk, amely után sóvárgott népünk, mégsem ez! Úgy tűnik, valamit most is elrontottunk vagy eltévesztettünk. Becsapva érezzük magunkat's ezért kesergünk.

Nos - Jézus Krisztus azt mondja: én vagyok az út! Nem találta és nem találja népünk ezt az igazi utat, mert nem Istennél keresi az ember azt. Békés átmenet történt, de hiányzik a belső béke. E nélkül viszont nincs igazi külső béke sem. Lehet szépet mutatni, lehet mosolyogni vagy csendben hallgatni, de ettől még nem lesz béke belül is. A belső feszültség, az irigység gyűlöletté érlelődik. Ez tönkre tesz, előzet életeteket. A nyugtalanság és békétlenség könnyen lángra lobbanhat, ha nem találja meg az ember a krisztusi utat. Krisztus megismerése nélkül, az Ő útjának megtalálása nélkül továbbra is az egyéni érdekek fogják vezérelni azokat is, akik népünkért is tehetnének sokat. Meg kell találni az egyetlen helyes utat, amely biztos cél felé mutat! Ez Jézus Krisztus! Ő az igazság is. Szinte mindenki hangoztatja és védi az igazságot. De ez kinek-kinek a saját igazsága. Ezt hangoztatják azok is, akik elvették másoktól és azok is, akiknek élete, családja szenvedett, tönkrement - mert igazság nem volt.

Milyen sokan hangoztatják a megbocsátást - amiről Jézus is tanított - úgy, hogy a tanítás másik feléről, a bűnbánatról már nem akarnak tudni.

Az igazság Istennél van! Jézus Krisztusban hirdeti és adja e világnak. Jó lenne, ha minél több szívben érvényre jutna.

A Jézus Krisztusban megtalált út és igazság vezet el bennünket az életre! Arra az életre, amelyik e földinél is csodálatosabb s amelyet már itt Krisztusban az ember megnyerhet!

Ezek felismerése és elfogadása által legyen ünneplésünk és életünk is áldott!

Ámen.

Sípos Tas Töhötöm
ref. lelkipásztor

Csendőrsortúz Endrődön

(1935. március 20. délután 5 óra)

„Csendőrsortúz oszlatta szét Endrődön a békésen várakozó tömeget.” (1)

A háromszor megismételt sortúz következménye: nyolc halott, köztük három nő - az egyik két hónapos terhes -, s legalább harminc sebesült. Mi történt, ki a felelős? - tette fel a kérdést másnap a Független Kisgazda c. újság, és kérdezzük mi is immár hatvan év elteltével.

1935 márciusában országgyűlési választásokra készültek a pártok. A gyomai választókerületben a Nemzeti Egység Párt - vagyis a kormánypárt - hivatalos jelöltje Rubinek István volt, a Kisgazdapárt - vagyis az ellenzék - jelöltje Andaházi Kasnya Béla.

Endrőd akkoriban közel 15 ezer főt számláló nagy település volt. A falu szellemi elitje kormánypárti volt: Csernus Mihály apátplébános - a tanítók főnöke -, aki a falu szellemének irányítója volt, 1935-ben belépett a kormánypártba. De kormánypártiak voltak: a patikus, a főjegyző, az orvosok, a takarékpénztár igazgatója és természetesen a tanítók is. „A nép nem tudott csak a Kisgazdapártba menni. Itt tudott kenyeret remélni, itt fogadták fel őket a nagyobb gazdák béresnek, negyedesnek, felesnek, itt kapott munkát. Ez a hely vót az összekötő. Ez a párt segítette a nyomorult emberek előrehaladását. Vaszkó Mihály bácsi, Polányi Miska bácsi, Rácz Lajos bácsi, ezek vótak a hajjakendek.” (2) „Nem vót munkájuk az embereknek. Ezek a csórók azt várták, hogy Andaházi jót ígér, jót mond. Mer ezelőtt mind ott álltak a kubikusok a községháza előtt a piactéren; ott várták, hogy mikor kapnak munkát. A lányok meg mentek Németországba meg mindenüvé summásnak. A kubikusok meg ínségmunkába javították a gátat, csatornáztak. Mikor látta az előljáráóság, hogy mán végképp éhezik a nép, hát akkor ahun vót javítanivaló, odavezényelte őket, oszt akkor adtak nekik egy kis krumplit, egy kis lisztet, miegymást.” (3)

1935 március 20-ra szervezte meg a Kisgazdapárt Andaházi Kasnya Béla képviselőjelölt bemutatkozó gyűlését. A Hivatal - a kormány kinyújtott karja - ahol lehetett akadályozta a kormánynyal ellentétes párt jelöltjét. Szorosan egymás utáni időpontot jelölt meg a tervezett gyűlésekre: délután 1 órakor Hunyán kellett beszélni Andaházinak, háromkor már Kondoroson, de négyre már Endrődön kellett volna kezdnie a nagygyűlést. Az endrői gyűlés publikálását is megakadályozták, így Andaházi röpcédulákat nyomtatott. A korabeli jegyzőkönyvekből tudjuk, hogy már a gyűlés előtt sokan vélekedtek úgy, hogy a gyűlés nem lesz megtartva, vagy ha igen, akkor megzavarják. Feltételezhető, hogy nem véletlenül: aznapra a Hivatal ínségmunkát is szervezett, így több mint ezer napszámos hagyta el a falut és ment ki a határba dolgozni.

Ennek ellenére - vagy talán éppen ezért - „Tengersokan vótak a gyűlésen. Ami nép csak elért a piactéren fej fej mellett. Meg a kövesúton, árokba, mindenütt. Temérdek ember, ványaiak is, gyomaiak is. Gyerekek is, asszonyok is, mindenki. Akkora kizűlet, akkora várakozás vót, hogy nagyon. Az én anyám sose szokott kimenni a gyűlésre, oszt még ő is ott vót. Azelőtt se, azóta se vót annyi nép az utcán a faluba. Vesztit érezte a falu. Mer jó vót az idő, gyönyörű tavaszi idő vót. Meg annyira mondták: Andaházinak nem szabad elmondani a kortesbeszédet - ezt suttogták -, mer ő kiscgazdapárti. Rubinek, az meg kormánypárti vót, oszt azt nyomta vóna be képviselőnek az előljáráóság. Úgyhogy mindenki ott vót. Elmentek az emberek, mert ami nem szabad, az az érdekes.” (4) Délután 1-2 óra tájban még az ínségmunkások is abbahagyták a munkát, elindultak a gyűlésre. „A határból mindenféle húzódtak a kocsik egymásután a falu fele. A Berettyón túlról, Rigalyosról, Görögálásról. Jöttek kocsin, jöttek gyalog...noha figyelmeztetve voltak, hogy ha a helyüket idő előtt elhagyják, nem

lesznek kifizetve... kb. 840-en ott hagyták munkájukat.” (5)

Az előljáráóság is kivonult Gyomárról a helyszínre: hat csendőrrel jött Baricz Károly csendőralhadnagy és Bakos József szolgabíró. Pálka Pál főszolgabíró is átjött Rubinek Istvánnal, de ők Csernus Mihályhoz mentek be. A gyűlést a községháza udvarán hirdették meg fél négyre. Andaházi természetesen még nem érhetett oda, így pár perccel fél négy után a gyűlést Bakos szolgabíró lemondta, Baricz csendőralhadnagyot a tömeg feloszlására szólította fel. Az embereket ki is zavarták a községháza udvarából. De közben megérkezett Andaházi, így az emberek csak nem széledtek szét; hanem a községháza előtt, és a piactéren várakoztak.

A megérkezett Andaházit azzal fogadta a szolgabíró, hogy nem tarthatja meg a gyűlést, mert késett. Andaházi természetesen ebbe nem nyugodott bele. Telefonálni akart a belügyminisztériumba engedélyért a gyűlés megtartásához. Finta Albert endrői főjegyző válasza: - Innen nem lehet telefonálni, van itt nyilvános telefon. Akkor a postára hajtott Andaházi, de a minisztériumi emberekre is várnia kellett. Hosszas huzavona után végül megkapta az engedélyt a gyűlés megtartására. De időközben a községházáról eltűnt minden hivatalos személy, aki az engedélyt fogadni, és a gyűlés megtartását elrendelni jogosult lett volna. Pálka ott sem volt, Bakos szolgabíró nem sokkal négy óra után elment, de hazament Finta is, az endrői főjegyző.

Ott maradt Baricz Károly csendőralhadnagy a hat csendőrrel és az időközben kb. 3.000-re duzzadt tömeggel. Baricz a csendőröket a tömeggel szemben a községháza fala felé állította fel sorban, és két lovascsendőrt kért még erősítésképpen. A tömeg pedig egyre nőtt. Mindenütt emberek voltak. Csupán a csendőrök elé a községháza falához nem mertek közel menni. De teli volt a kövesút, az árok a piactér. „A piactéren lévő hatalmas

akácfára 50-60 nyolc-tíz éves gyerek kapaszkodott fel, a Hősök szobra alacsonyabb részein is emberek voltak. Igen sok volt az asszony, karjukon gyerekekkel.” (6) „Az emberek viselkedése egyáltalán nem volt fenyegető, olyan volt mint vasárnap a publikációnál szokott. A tömeg zűmmögött, beszélgetett.” (7)

Amikor Gyoma felől a két lovascsendőr megérkezett, a tömeg utat nyitott nekik. „Az asszonyok egy része lármát csapott: tegyék el a revolvert! A tömeg kétfelé vált, de nem tudott olyan gyorsan, mint ahogyan a csendőrök mentek, ezért az egyik csendőr „szárba vette a lovát”, így a ló menni nem tudván oldalozott, és a tömeg egy részét az árokba szorította, egy páran fel is buktak, a gyerekek is. A tömeg egy része felszorult arra a járdára is, ahol a csendőrök voltak amikor azonban elhaladtak, megint visszamentek. Amikor a csendőrök felé nyomult a tömeg, a csendőrök akkor kapták kézbe fegyverüket.” (8)

„A két lovascsendőr jelentkezett Baricz alhadnagynál, aki azt mondta nekik, hogy menjenek a Szent János kápolnához (a Domszög előtt volt) vagyis a tömeg mögé, onnan támadunk. A kápolna előtt megállt mindkét csendőr, kardját feltartotta és levágta, azután a sortűz mindjárt el is dördült.” (9) Egy tanú, aki közel állt Bariczhoz, így vallott: „Mikor a két lovascsendőr elment az alhadnagytól, hallottam amikor azt mondta: - Emberek, a saját érdekükben menjenek haza! -, de ezt olyan halkán mondta, hogy csak azok hallották meg, akik közel álltak. Amint ezt elmondta, magából kikelve, toporzékolva az árok szélire ment és ott már mérgesen és haragosan azt kiabálta: De mostmár menjenek!!!, abban a pillanatban eldördült a lövés.” (10)

„Láttam, amint Faragó csendőr a tömeg közé lőtt. A lövés előtt kissé meg volt hajolva, zavarzattal betöltött, és mindjárt el is sült a fegyver. Hogy miért lőtt, nem tudom, az ablakból még rá is kiáltottam, hogy miért lőtt a tömegre. Én ugyanis sem mellette, sem megette sem közvetlenül előtte embereket nem láttam... ő azonban ismét töltött, és újra ilyen helyzetben

lőtt. A fegyverét nem kapta fel a vállához a későbbi lövések során sem, hanem csak oldalt mozgatta... A szélő csendőr talán nem lőtt, mert az ő fegyverének a csöve felfelé állt.” (11) Az első lövések után egy pillanatig dermedt csendőtámadt, azután: Ne féljetek, csak vaktöltés volt!... mivel az emberek viselkedése egyáltalán nem volt fenyegető, senki nem gondolt igazi veszélyre. De nem vaktöltés volt. A lövés után egy asszony jajveszékelné kezdett, a fáról gyerekek ugráltak le, egy fiatalember pedig (Mészáros Gyula) leesett a fáról és meghalt. „Én nagyon megijedtem, felkaptam az öt éves gyerekeket, avval menekültem” (12) „Tímár Vince is, én is szaladni kezdtünk, de Vince összeesett pont a kövesút közepén... próbált utánam jönni, de megint összeesett. Ugyanabban az irányban egy asszony is elesett... Láttam azt is, hogy a lovascsendőrök neki indultak a tömegnek, és az egyik embernek a karddal a fejére sújtottak.” (13) A szobron túl láttam az egyik barátomat, Gellai Istvánt elesni.” (14) „A Hősök szobra körül láttam két asszonyt halva.” (15) „A kápolna felé a tömeg szélén láttam Polányi Józsefnét felbukni, aki - mint hallottam - nem is a gyűlésre jött, hanem a tömegben lévő hét-nyolc éves gyereke keresésére indult. „ (16) „Éreztem, hogy én is megsebesültem, az árok mellett összeestem...de azt még elestem után láttam, hogy a tömeg menekült, csendőrök mentek utánuk, többször lőttek...a kövesúton már nem volt senki, csak néhány sebesültet láttam fetrengeni, erre eszméletemet veszítettem. Majd odajött hozzám a bátyám és ismeretlen asszonyok, azok segítettek. Én nem tettem semmi rosszat...” (Roó Gáspárné Dinya Franciska vallomása, aki két hónappal később bele is halt sebeibe.) „Én a fejemen hátul a tarkómon ütést éreztem, félig-formán földre estem, de azonnal felugrottam és kezemet a sebre téve azonnal orvoshoz szaladtam.” (17) „A barátommal komáztam. Hallottam egy lövést... ekkor sebesültem meg én is. Egy darabig szaladtam, de azután összeestem.” (18) „Én már az első lövésre megsebesültem... egy ember behúzott az árokba.” (19)

„Hordták be a véres halottakat a községháza udvarába. A folyosó mellett vannak nagy fényőfák, azok alá tették le. Egyik jobban vérzett, mint a másik, ott tették le őket a fűre. Tizenegyet hoztak be oda, vót benne sebesült is. Ezt a Gellai Pistát, a községházná vót takarító, úgy hozták be, hogy mán meg is vót halva. Akkor Polányinét, kis, törekeny asszonyt, mintha most is látnám, hozták be véresen, négy kis árva maradt utána.” (20)

Még azon a napon meghaltak: *Farkasinszki Lajos* 38 éves kosárfonó, négy gyermek apja
Gellai István 23 éves cipész, egy gyermek apja

Gyuricza Bálintné: Lapatinszki Veronika 30 éves, négy gyermek anyja, hét hónapos terhes

B. Kovács Lajos 24 éves legényember, gyomai lakos, napszámos
Mészáros Gyula 27 éves legényember

Polányi Józsefné Fülöp Mária 44 éves, négy gyermek anyja

Privóczi István 63 éves napszámos
Július 12-én a gyulai kórházban halt bele sebeibe *Roó Gáspárné Dinya Franciska* 43 éves, egy gyermek anyja. Ő volt a sortűz nyolcadik halottja.

Tíz sebesültről tudnak a hivatalos iratok, de a falu kb. 30-ról. Voltak, akik csak az orvoshoz mentek el, a hatóságknál nem jelentették sebesülésüket. Voltak, akik még orvoshoz sem mertek elmenni. Félttek.

A falut azonnal ellepték a nyomozók, a detektívek, maga a belügyminiszter is ellátogatott. Megtörténtek a feljelentések, megkezdődött a per először Gyulán, majd Szegeden, és a Magyar Királyi Kúriánál fejeződött be. A szolgabírók és a csendőrök felelősségét már a per első tárgyalásain elvetették. Bakos József főszolgabíró a per idejére felfüggesztették az állásából, de egy hónap múlva, április 20-án már elfoglalhatta állását. Annak a csendőrnek a sorsáról, aki nem lőtt, így emlékeznek meg az emberek: „az első tárgyaláson még egyenruhába vót, de már a másodikon civilbe vót. Már akkor nem vót egyenruhája.” (21) Andaházi Kasnya Bélát a gyomai szolgabíróság jelentette fel izgatással vádolva (ti. maradásra szólította volna

fel a tömeget). A gyulai törvényszék október elsején 500 pengő pénzbüntetésre, vagy 25 napi elzárásra ítélte. A per Szegedre került. Itt az ítéletet négy hónap szabadságvesztésre változtatták. A M. Kir. Kúria 1936 április 21-én mindkét alsó fokú határozatot hatályon kívül helyezte és felmentette Andaházi Kasnya Bélát.

A törvényszék 41.300 pengő „vérdíjat” ítél meg, 16 felnőtt, 14 gyerek - ők voltak a halottak hozzátartozói - kapott kártérítést. Az árvák pénzét a gyámpénztárba helyezték el - kitéve az inflálódás okozta értékcsökkenésnek.

Közben megtörténtek a választások 1935 március 31-én. Ékekés megyében 6 választókerület volt, ebből ötben kormányparti győzelem született, csupán egy kerületben a - gyo-

maiban - lett győztes ellenzéki képviselő: Andaházi Kasnya Béla. Országosan is hasonló volt az arány: a kormánypartiak nagy százalékban győztek.

A falu azóta minden évfordulón megemlékezik halottairól. Voltak egyszerű megemlékezések, voltak nagyszabásúak. De bármelyikre gondolunk, mindig ott látunk az ünneplők között fekete ruhás asszonyokat, embereket. Virágot hoznak, szótlanok, tovább ott maradnak, mint a többiek, s ha már nem hallják őket, felzokognak. Ők a halottak fiai, lányai.

Hornokné Németh Eszter

Jegyzetek:

1. Független Kisgazda. 1935 március 24. 1. Lap
2. Lapatinszkiné Polányi Mária

3. Szabó Elekné Kovács Etelka
4. Szabó Elekné Kovács Etelka
5. Dávid Vince
6. Járosi József
7. Hertel Endre
8. Farkas István, Veres Béla, Dienes Izra, Maász István
9. Bartos Máté
10. Hertel Endre
11. Veres Béla
12. Vaszkó Ilona
13. Fekécs Mátyás
14. Kontra András
15. Frolyó István
16. Orbán Antal
17. Kulik Sándor
18. N. N.
19. Kajla István
20. Szabó Elekné Kovács Etelka
21. Szabó Elekné Kovács Etelka

Polányi Mariska néni visszaemlékezése

Az édesanyját lötték le (Polányi Józsefnét), Mariska néni akkor 13 éves volt.

Édesanyját sem ment a gyűlésre. Othon ültek kinn az utcán, és várni a türelmetlenül végig. Majd osztt valaki gyűlt, osztt mondta nekik - Mariska, a lányod ott van az Andaházi kocsijának a sárhányóján. Akkor édesanyám magára kapott egy pargét nyírt, meg egy kis kockás gyapjú kendőt magára fogott, osztt ment keresni a pusztit. Fétette tízéves vót még csak.

Édesanyját a másik hügommal meg az öcsémel mentem a ligetbe a kocsiféleket szedni tűzrevalónak. Mikor gyűttünk visszafelé, mondja egy ember az utcán: - Agyonlőtték anyádot! A másik hügom megfogta anyádot! Ordítva mentem hazafele a két hügommal. Man akkor ott vót édesanyámnak a hüga. Megfogta a kezét, és mentünk édesanyámat keresni a piactérre. Farkas István Lajos bácsi még ott feküdt a szobor háta megett, meg az Andaházi Gyula, akit a fűri lötték le. Gyűtt velünk szembe a fűri. Azt mondta a néném vállára tette puskáját: - Állj, vizsgálj meg az anyádat. Engem agyonlőtek. Akkor engem nekilökött a fűri a csendőrök - Ezt lödd agyon, ha mán az anyját agyonlőtték. A fűri a térszpad alatt is egy ember (hosszú faasztal, tejtegyék, és a koca piackor). Egyszer csak kiugrott, szaladt a piactérről. A csendőrök utána lötték, úgyhogy a kalapot le is kapták a fejüri.

Édesanyámat oda tették a karácsonyfa alá, ott tanátuk meg a közönséges négyesnél. Odament hozzá édesapám, letérgyelt hozzá, megfogta. Addig odaért egy csendőr: - Mit keresel itt, takarodj el, meg mast is mondtak. Akkor sánta Urbán jegyző odament. Hozza ne nyuljanak ahhoz az emberhöz, a feleségit fogja. Ahogy édesanyám elől fogta a kockás kendőjét, ott érte a golyó. A kezét teljesen szétronsolta, meg a tüdeje kapott lövést. Hátú nem vót egy lyuk se a kendőn, úgyhogy még utána abbú a kendőből nekünk csináltak nagykabátot. Száz lébű kimosták a vértől, azután megvarrták.

Másnap gyűtt hozzánk a belügyminiszter, meg egy csendőr. Mondom a csendőrnek: - menjen innen, biztos maga lötte agyon édesanyámat! Aszongya: - Ne ríj, kislányom, én nem is idevalósi vagyok, nem löttem agyon senkit se. Azt ígérte a belügyminiszter, hogy maj' gondosodnak rullunk. Mikor eltemettük

édesanyámat, kigyűtt az árvaház, hogy elvisznek bennünköt. Én akkor tizenhárom éves vótam, átöleltem édesapám térgyit, hogy ne adjon oda bennünköt, én mindent megcsinállok, de ne adjon oda bennünköt. Hát osztt akkor édesapám aszonta, hogy nem ad oda bennünköt. Úgyhogy mindenki ment szolgálni - amerre látott. Eltemettük édesanyámat március 22-én, én mán egy hét múlva mentem a bolgárokhöz (kertészek) dolgozni, így telt a fiatal életem.

Kaptunk 1.500 pengőt négyen testvérek, ez be vót téve az árvapénztárba. Úgyhogy mikor férhöz mentem, 20 pengőt kaptam, ez vót a járandóságom. Édesapám is kapott 1.600 pengőt, az osztt vett négyőnknek másfél kertet a Templomzugba. Ennyi vót.

Teljesen érthetetlen. Megmagyarázhatatlan. Olyan nyomorúak voltak ott azok az emberek - öríttek volna, ha a kisgazdák megkapják azt a kukoricaföldet negyedibe vagy harmadába, vagy azt, hogy kanász legyen, vagy azt, béres legyen. Ezért ment oda a sok csóró. Hogy legalább a kenyérnek valója meg lenne a családjának.

Privóczi István bácsi is ott maradt szegény a földön, pedig csak gyűtt haza a veteményföldre, vót nála egy gereblye meg egy kapa. A hidná odament hozzá egy csendőr, elvette tülle. Aszongya István bácsi: - Hát mér veszed el, hát odavótam veteményezni. Nem ment el 50 métert, mikor a másik csendőr karddal fejbe csapta az öregét a kövesúton. Pedig csak gyűtt a veteményrű hazafele. Lapatinszki Veronka, az meg állapotos vót. Két hónapja lett volna még hátra. Úgyhogy én ezekkel a gyűlésekkel úgy vagyok: - No, csak programbeszédezzetek, én felé se megyek, énnekem van elég emlékem a programbeszédrű.

De azért mikor lehetett volna csapni rajtuk, mégse csaptam. Az ötvenes évekbe megállt a házunk előtt egy ávos kocs. Hogy megjött Pálka Pál főszolgabíró a fogságbú, osztt letartóztatták, ekkor meg ekkor lesz Gyulán a tárgyalás, menjek el. - Én nem megyek. Nem vagyok rájuk kíváncsi. Az anyámat úgyse adják vissza, ők meg mán megöregedtek, énnekem mán olyan mindegy, hogy micsinának velük.

Bemutatjuk...

Pelyva Miklóst

Tisztelt olvasóink! Ezúttal Pelyva Miklós nyomdász vállalkozót ajánlom szíves figyelmükbe, akinek köszönhetően lapunk külsőleg szebb, színesebb, színvonalasabb lett, ahogy ezt bizonyára mindannyian észrevették. Otthonában fogadott, s válaszolt kérdéseimre.

Mikor határozta el, hogy egyéni vállalkozó lesz, s mi indította erre?

Ez nem igazán elhatározás kérdése volt. Egyik napról a másikra szakadt rám a hír, hogy az ENCI nyomdát, ahol alkalmazottként dolgoztam, felszámolják. Ez a munkanélküliség fenyegető rémét vetítette előre, így szinte gondolkodás nélkül mondtam ki, hogy akkor én bérbe veszem. Nem is gondoltam akkor végig a dolgot, kényszerhelyzet volt. Behunyva szemmel ugrottam fejest az ismeretlenbe. Ha ehhez bátorság kellett, úgy ez a kétségbeesettek bátorsága volt, sem idő, sem lehetőség nem volt hosszabb mérlegelésre. Azóta már sokszor eszembe jutott, hogy ez rosszabbra is fordulhatott volna! Szerencsére nem így történt.

Biztos megélhetést nyújt ez a vállalkozás?

eleneg úgy tűnik - igen - már amennyire egyáltalán biztos lehet a mai gazdasági viszonyok mellett bármely vállalkozás jövője.

Milyen munkát vállal?

Ebben - mióta az ENCI-től kapott megrendelések a kapacitásnak csak kis hányadát teszik ki - elég széles a skála. Meghívóktól, névjegykártyáktól kezdve különböző szórólapon, vagy akár tombolatombokon keresztül az öntapadós termékeimkéig vagy márkajelzésekig, és még sorolhatnám. Ezt a mindenkor kereslet, vagy ahogy mondani szokták, a „piac” szabja meg. Régebben, amikor még az ENCI házi nyomdájaként üzemeltünk, szinte teljes kapacitásunkat lekötötték a kézi könyveléshez és egyéb belső adminisztrációhoz használatos nyomtatványok, valamint a cipődobozokra ragasztandó címkék nyomása. Viszonylag kevés ún. bérmunka vállalására volt lehetőség, pedig akkor többedmagammal dolgoztam. Mindez eléggé egysíkúvá tette munkánkat, nem ösztönzött fejlődésre, lépéstartásra, így amikor egyéni vállalkozó lettem, bizonyos értelemben szinte újra kellett tanulnom a szakmát.

Ha jól értem, akkor ez a géppark hamarosan elöregszik, gondolt-e felújításra, szeretné-e üzemét bővíteni?

Sajnos a nyomdatechnika máris „tüllépett rajtam”, de felújítás vagy bővítés előtt még saját műhely megvalósítására kell gondolnom, mert bár a gépeket megvettem már, a helyiséget jelenleg is csak bérelem - igaz, hogy megújították a szerződést - mégis

Tisztújítás a helyi KDNP-ben

A január 28-29-én megtartott országos nagyválasztmányi ülésen a KDNP új országos vezetőséget választott, amely már mindenki előtt ismert. Az ugyanakkor elfogadott új alapszabály rendelkezései szerint a megyei és helyi szervezetekben is tisztújítást kell tartani.

A Gyomaendrődi Alapszervezet 1995. február 20-án rendkívüli gyűlést hívott össze, amelyen megválasztotta az új vezetőséget.

Elnöknek újraválasztotta: Vaszkó András, titkárnak Véháné Szedlák Ilkót, gazdasági vezetőnek Szabó Zoltánét. Elnökségi tagok lettek: Hanyecz Imre, Gyuriczáné Szabó Erzsébet, Timár Mihály. Megyei küldöttek pedig: Vaszkó András, Császár Ferenc. Póttag: Talán Mátyás.

Vaszkó András régi-új elnök elmondotta, hogy az alapszervezet politikáján nem óhajt változtatni. A párt a KDNP alapszabály betartását és a keresztény, nemzeti eszme erősítését, váro-

csak egy saját üzem megvalósítása jelenthetne biztonságosabb jövőképet, ha ebben a szakmában akarok megmaradni.

Nem fél-e a környékbeli igen erős konkurenciától?

Inkább úgy fogalmaznék, én nem jelentek konkurenciát számukra, mindegyiknek megvan a maga rá legjellemzőbb szakterülete, amit szintén az igény, a kereslet alakított ki s ez nem ütközik az enyémmel.

Azt gondolom, hogy Gyomaendrődön szinte mindenki ismeri, de mint tudja, lapunk a város határain kívül is sokfelé eljut az országban, ezért kérem, mondjon néhány szót önmagáról is.

Itt születtem Endrődön 1958-ban, és itt végeztem el az általános iskolát. Aztán Békéscsabára kerültem, az akkor még Rózsa Ferenc Gimnázium és Nyomdaipari Szakközépiskolába. Itt érettségiztem és ezzel együtt kézi szedő szakképesítést kaptam. Már diákkoromban is futballoztam, így hazavártak a helyi csapatba, s hogy elhelyezkedési gondok ne akadályozzák ezt, a Szabóipari Szövetkezetben biztosították számomra állást. Itt dolgoztam másfél évig, innen kerültem az ENCI nyomdájába. Itt élek egy „ugrásnyira” az ENCI-től az Október 6. lakótelepen feleségemmel és két kiskorú gyermekemmel, akik közül a nagyobbiknak, a fiúnak edzője is vagyok. Mint ebből is látható, a sporttól sem szakadtam el mindmáig.

Még egy utolsó kérdést: Mi indította arra, hogy lapunk előállítását önköltségi áron vállalja, hisz ez sokkal kevesebb az egyébként szokásos összegnél, tehát nem „nagy üzlet”, miért vállalta mégis ezt a sok gonddal és nagy felelőséggel járó munkát?

Megmondom őszintén, ez nagy kihívás, nem kis megmérettetés számomra. Mintegy magamnak is bizonyítani akarom, hogy tudom ezt csinálni, képes vagyok rá. Mint mondtam, szakképesítem kézi szedő, s mivel igazi nagy nyomdai háttérrel nincs, csak az iskolában eltöltött heti két gyakorlati nap, és a gyomai Kner nyomdában eltöltött nyári gyakorlatok, már a gépi szedést is főleg önképzés útján, a régi tankönyvek újraböngészésével, nyomdász barátaim útmutatása, tanácsai segítségével sajátítottam el. Egyre tudatosabban próbálok felzárkózni és lépést tartani a nyomdatechnikai haladással. Lehet és kell is ezt a munkát még jobban csinálni, látom hibáimat, igyekszem azokat kijavítani. Ez újra tanulásra ösztönöz, ami csak hasznomra válhat. És végül, de nem utolsó sorban a szerkesztőkhöz fűződő személyes jó kapcsolatom is hozzájárult döntésemhez.

Én köszönöm ezt a szerkesztőbizottság nevében is, és bizonyára az olvasók sem veszik zokon, ha nevükben is nyilatkozom, hogy mi mindannyian máris szépnek látjuk lapunkat, a hibákat mi, szerető szülők módjára, elnézéssel szemléljük.

Marsi Jánosné

sunk érdekeit tartja legfontosabb feladatának. Ugyancsak a társadalommal való legszorosabb kapcsolatot tűzi ki céljává. Az alapszervezet támogatja a polgármestert, az önkormányzatot mindaddig, amíg a város érdekében tevékenykednek. Kijelentette, hogy a helyi szervezet úgy városi, mint megyei szinten meghatározó erővé vált. Ennek oka, hogy az alapszervezet egyre jobban beépül a helyi társadalomba. Az elnök kérte a tagok még hatékonyabb támogatását.

irodalmi oldal

„Aki legdrágább, aki legszebb...”

Ezt a gyönyörű félmondatot „Charles Baudelaire” verséből a Himnuszból idéztem Önöknek. Azért, mert életemben minden szépet, jót és természetesen gyötrelmet is, a NŐK-től kaptam, így csupa nagybetűvel. Ne kérdezzék, hogy mi közük van mindehhez Önöknek, kedves Olvasóink. Bizony, bizony nagyon sok! Mert, ha végiggondolják, hogy mit jelent Önöknek a NŐ, akkor talán sok-sok hasonlót sorolhatnának, amit én most közreadok.

Mert azt, hogy élek, elsősorban ÉDESANYÁMNAK, a nyolcgerekes endródi VARGA CSALÁD egyik tagjának köszönhetem, hiszen méhébe fogadva nevelt, vállalta a szószerint fájdalmas gyönyörű szülést, még annak árán is, hogy két héten át élet és halál között lebegett a mezőtúri kórházban, s azon pillanataiban, amikor magánál volt, azt ismételte kérően: - Jól van a fiam? - S közben nézett kíváncsian - kutatva az orvos, a nővér szemébe, a szeme mögé... hogy jó tejet kapok-e az engem szoptató cigányaszonytól? Mert már édesanyám méhében növekedve megtanultam talán repülni, hiszen „útjaira” az álmaiban és a valóságban is vele tarthattam elképzelt, eltervezett útjain...

Mert nemcsak édesanyámnak, hanem drága SZUJÓ NAGYANYÁMNAK is köszönhetem szép magyar beszédemet. Amikor csak tehettem átkerekeztem Gyomárról a szomszédos faluba, Endródre. S ha főzött, ha kertet kapált, ha varrt, ha befőttet, savanyúságot tett el, ott sündörögtem mellette, segítve és lestem ittam, szívám magamba minden szavát, mint a szivacs. Hála neki is, hogy megtanulhattam gyönyörű nyelvünk szép kifejezéseit, legszebb fordulatait a tiszta beszédnek. Hála neki, hogy recept nélkül ugyanúgy el tudom tenni a savanyúságokat, befőtteket, mint ő tette. Azok ízében tovább él velem...

Mert mit tagadjam, hogy TANÁRNŐIM egy részébe társaimhoz hasonlóan fülig szerelmes voltam ám én is!

Nekem még megadatott a mindent elsöprő ELSŐ NAGY SZERELEM, amely ma elzúg, vagy szégyenlősen elsündörög a kamaszok mellett, hiszen tán szégyellnék is bevallani ezt a csodálatos érzést, még önmaguknak is, nehogy másnak. Én még négy évig udvaroltam az első nagy szerelmemnek. Ma nem biztos, hogy a fiúk és lányok tudják, mit is rejt ez a szép szó...S azt sem titkolom, olyan szerencsés volt eddigi életem, hogy immár az ötödik nagy szerelem mámorító légköre élteti mindennapjaimat... lehetne-e mindez a Nők nélkül? Aligha.

Mert kényszer és erőszak nélkül segítettem mindig FELESÉGEIMNEK - kettő volt eddig - ha úgy adódott. Második feleségem közel kéthónapos veszélyeztetett terhessége alatt szinte végig kórházban volt, s majdnem mindennap megkívánt valamit. Nem vallottam szégyent azokkal az étkekkel, amelyeket készítettem neki. A hétvégeken mindig bevásárolok, szívesen, alkukészen járom a

kofákat, s ők is örülnek a visszatérő, jókedvű törzsvásárlónak.

Nem szégyellem bevallani, hogy takarítani nem szeretek, abban nemigen számíthatnak otthon rám...

Mert valami őszönös pedagógiai érzékkel, türelemmel lesem, figyelem gyermekeim - köztük két lány- nyiladozó értelmét, rácsodálkozását, örökre újabb és újabb kérdést szülő érdeklődését a minket körülvevő világ dolgai iránt. A nagyobbik immár a főiskola végzős hallgatójaként saját lábára állt. A kisebbik, mint mozgássérült, érzékeny, tiszta lelkével, sebezhetően igényli a támaszt mindenkor...

Mert igaz, nem piros betűs ünnep a naptárban ez a márciusi nap, mégis több mint száz éve virággal köszöntjük a nőket, a lányokat, asszonyokat világszerte.

Emlékszem, gyerekkoromban Gyomán, a Körös-parti erdőben, a Ligetben kerestem a hóvirágot az ibolyát. Ha enyhébb volt a tavasz, akkor úgy illatoztak nagyanyámtól kapott kis kaskámban a csodálatos csokrok, hogy egy évig emlegettek miatta a nekem oly kedves NŐK!

Mert tavasz közeledtével újból és újból meglepem az illatozó csokrokkal ŐKET, a NŐKET.

Tímár Mátyás

Nőnapra...

Évmilliók szálltak, évezredek múltak,
Hegyek megszülettek, hegyek elsímultak,
Medrek árka regél régen volt vizekről,
Papiruszok titka misztikus hitekről.
Mennyi letűnt világ! Kőbevesző csoda!
Csak egy ami örök, mi nem múlik soha:
Az a mindent bíró, mindent tűrő erő,
Mely asszonyszívekből buzogva tör elő.
Erő, mely áldott gyengeség és jóság,
Varázslatos szépség, megejtő valóság.
Erő, amely alatt asszonyok görnyedtek,
Amikor anyáink, s hú társaink lettek.
Bennük örökölt meg szeretet és béke,
Ők a hazatérők biztos menedéke.
Puha meleg fészek, két ölelő karban,
Elringató álom egy picinyke dalban.
Létünk hordozói, virág virulása,
Nélkülük nincs élet, csak világ múlása.
Még a föld is drága, mely hordozza őket!
Áldja meg az Isten e napon a nőket!

Nőnapon...

Kedves a köszöntés, Apák, Férjek, Fiak.
Meg-megbotló, gyarló esendő férfiak.
Szívünk a hálával csordulásig megtelt,
De csupán csak egy nap lehet nekünk szentelt?
Ha életünk egén viharfelhő támad,
Ha könnyeket fakaszt szemünkből a bánat,
Legyünk mindig társak, együtt rosszban, jóban!
S szerelem lángja, ha lassan hamvadóban,
Szeretet parazsa örök melegében
Éljünk mindennapos, áldott békeességben!

Ioányi Mária

Az önkormányzati munkáról

Az elmúlt időszakban az önkormányzat kétszer ülésezett. Január 26-án a legfontosabb téma a költségvetési koncepció meg tárgyalása volt. A rendkívül korlátozott források figyelembe vételével egy szűkített költségeket tartalmazó változat került elfogadásra. Az érdekképviselői szervek és önkormányzati intézmények véleményezése után február 28-án került sor a költségvetési rendelet megalkotására. Ezen az önkormányzati ülésen volt téma az autóbusszjárat díjainak változása, valamint mérlegelési díjról döntött a testület.

Az aljegyzői pályázatok elbírálásának eredménye, hogy a jegyző javaslatának megfelelően Megyeri László lett Gyomaendrőd aljegyzője.

A február 14-re összehívott rendkívüli ülésen az 1996 évi címzett támogatások benyújtása volt napirenden. Ennek értelmében 1996-ra a Városi Művelődési Központ berendezésekre és irodatechnikai

felújításra, a Képviselőtestület a Tájház felújítására nyújt be pályázatot. Szintén támogatta a testület a Városi Könyvtár könyvtárellátását célzó pályázatot. A Bethlen Gábor Mezőgazdasági Szakközép- és Szakmunkásképző Iskola, és a 617. számú Ipari Szakmunkásképző és Cipőipari Szakközépiskola kollégiumbővítő beruházás pályázata is a testület támogatását élvezte.

A közeljövőben az Önkormányzat Mezőgazdasági Bizottsága felméri a város földterületeinek hasznosítását.

Mivel az elmúlt átmeneti időben ideiglenes földhasználatok is történtek - főleg az un. Béke Tsz kárpótlásból visszamaradt területein - és jelenlegi használói nem mind ismertek. Ezért, aki ilyen földet használ, a bérleti szerződés megkötése végett keresse fel Megyeri István főelőadó urat.

Várfi András

önkormányzati képviselő

Rögös útjaink

Mi jut eszünkbe a Selyem vagy a Sugár utcáról? Rend, tisztaság, szépen karbantartott házak, frissen nyírt fű, rózsák. És mi jut eszünkbe a Fő utcáról, pontosabban annak endrődi szakaszáról? Por, vagy sár, gondozatlan középületek, hatalmas kerékvágatok, piszok, elszórt papírok, nem ritkán: árokban rothadó elütött állat teteme. Sokat javítana a helyzeten, ha szegéllyel látnák el ezt az útszakaszt is.

- Kinek a kezelésében van a Fő út? - kérdezem polgármesterünket, Dr. Frankó Károlyt.
- A Fő út karbantartása nem a város dolga. Mivel országos forgalom megy át rajta (a 46-os út), a Közúti Igazgatóság kezelésében van. A 47-es úton nemrégiben volt egy fejlesztés, ezt is a Közúti Igazgatóság csinálta a Közlekedési Minisztérium támogatásával.

- És a mi útjainkra mikor gondolnak?
- Tavaly elmentünk Latorcai János úrhoz és az Ő segítségével sikerült a gyomai részen a Bajcsy út szegélyének a megépítése. Akkor azt mondták a minisztériumban, hogy arra nincs elég pénzük, hogy a Fő út endrődi szakaszát is megcsináltathassuk, az 10-15 millió forintba kerülne.

- Ebben az évben lesznek-e próbálkozások?
- Igen, most írtunk egy levelet Lotz Károly miniszter úrnak, és kértünk tőle kihallgatást, több okból is. Részben az útjaink miatt: hogy Gyomán a Bajcsy úton a kimaradt 880 métert szélesítsék ki. És azért is, hogy legalább három év alatt lássák el szegéllyel az endrődi útszakaszt. Az is jó lesz, ha évente legalább egy kilométert megcsinálnak: megszűnne a sárfelhordás, ki lehetnek a kerékpárút és az útszegély közötti szakaszt tölteni földdel. Fontos volna, mert a két

városrész hangulatát alapvetően befolyásolja ez az igazságtalan különbség. Hiszen a gyomai útszakaszon esővíz elvezetés van, szegélyt csináltak, kerékpárút van. Másrészt: alapvetően zavarja az emberek jó közérzetét, jó érzését a sár, bárhol is kell együtt élnie azzal.

- Milyen témát érintenek még a miniszter úrnál?

- Lesznek kérdéseink a víz ügyben. Azt is meg akarjuk kérdezni a miniszter úrtól, hogy mit javasol, merre induljunk el telefon ügyben, mert nem jött létre a szerződés a MATÁV és partnere között. Ezen a "vonalon" nincs mire várunk.

- Az önkormányzat kezében vannak viszont a mellékutak.

- Igen. A kátyúzásra lesz pénz, várjuk a jobb időt. A szemét eltakarítására is, faültetésre is van egy kis pénz. Meg kell oidani a kondorosi és szarvasi út közötti összekötő utat Öregszőlőben, hogy legyen egy normális körforgalom autóbusszal. A lakossággal együtt építendő kövesutakról: úgy gondoljuk, hogy az lenne a jó, ha minél több utcában lenne legalább 3 méter széles egyirányú út, meghagyva a helyet a szennyvízcsatornának. De ebben az évben arra sincs pénz, hogy az önkormányzat és a lakosság 50-50 %-os vállalással építsen utat. Reingeteg a kiadásunk. Közben 20 millió megy el az öregek otthonának jelenlegi hálózatához. Az intézményeknek a fenntartására még az állami támogatáson felül 88 milliót hozzá kell tenni. És még a hiteleket nem is említettem.

- Tud-e a lakosság valamit segíteni?

- Én arra kérem az embereket, hogy most egy kicsit gyakrabban vegyék elő a seprőt, a gereblyét. Nagyon sokat jelentene, ha mindenki maga előtt rendet tartana. Bizonyos, hogy ebben nem fog nekünk segíteni sem a

Közúti Igazgatóság, sem más. A Napkeleti előtt is elment valamikor a kerékpárút, de erre csak a közvetlen közelében lakók emlékeznek. A kerékpárút helyén hatalmas lyukak tátonganak, Nagy Pál képviselőt, a GYOMASZOLG vezetőjét kérdezem a kerékpárút sorsáról.

- 1993-ban kijavították a kerékpárutat. A tervek szerint a Pásztor János úttól a Kodály Zoltán utcáig történt volna a javítás. De a munkálatokra a Napkeleti előtt megálltak.

- Várható az idén folytatás?

- Nem sok remény van rá.

- Nagyon rossz állapotban van a Csókási lejáró előtti útszakasz is.

- A Hatház utca környékén az Ipartestülettől a Kollégiumig egy 300 méteres útszakaszon szegélyt tervez a GYOMASZOLG, és természetesen parkosítást is.

- Mi lesz a Blaha Lujza úti szennyvízvezetékekkel?

- Arra törekszünk, hogy folytassuk a szennyvízvezetékeket. De ezekre a kérdésekre csak a költségvetés elfogadása után lehet válaszolni. Annyi biztos, hogy városüzemeltetésre még kevesebb a pénz, mint tavaly.

Hornokné Németh Eszter

HELYREIGAZÍTÁS

E sorok írója ezúton kér elnézést Pelyva Miklós nyomdászától, kijelentve, hogy nem őt terheli a felelősség a február 25-i Jótékonysági Estélyen történt tombola „malőrért”, mert bár ő valóban három tombót duplán nyomott, egyforma jelzéssel, egyforma sorszámmal, de erre a megrendelőt, Ungvölgyi Jánost figyelmeztette is, akihez azonban kórházban tartózkodása miatt csak üzenet formájában, pontatlanul jutott el az információ, így történhetett meg a hiba, hogy két egyforma tombó került értékesítésre.

Marsi Jánosné

HELYTÖRTÉNET

Régen volt, hogy is volt...

Részletek az endrődi Historia Domusból.

(Előzmény: Városunk: II. évf. 2. sz.)

Kísérjük figyelemmel, mi történt Schiefner Ede plébános működése alatt az egyházzal, a faluval.

1855-56: "...a templom újra zsindelezett." Tehát régen zsindelezett volt ennek a templomnak a teteje, szép lehetett.

1857: „A két új iskola céljára az uraság adott 40 magyar hold földet. Ez a 40-40 hold a Nyárszegei dűlőben Gyoma felé van.

1860: „A gyomavégi iskola felépült, a terv szerint 4000 forint költséggel. Megnyílt mint vegyes (fiú és lány) iskola, Balla Mátyás helybéli származású tanító vezetése alatt...A templomban a Szent Imre herceg oltárkép elkészült, Fischer Károly által festve.”

1866: „A templom külseje megújított...két új csillár vétetett a hívek adakozásából.”

1870: „December 16-án meghalt Balla Károly kántor, 41 évig volt Endrődnek kántora.”

1871. „Új kántor választott...Újházi Sándor egyeki kántor... Kálvária megújított, a stációs képek üveg alá vétettek.”

1873: „Wodianer Albert a nagylaposi majorban (uradalmi) iskolát állít, s nem engedi, hogy a kocsorhegyi gyerekek ide járjanak... Az epemirigy (járvány), mely június 6-án kezdődött, pusztított egész szeptember 14-ig. Hatszáz embert ragadott el.

1878: „A szőlőskerti iskola épült 1800 forint (Öregszőlő).”

1879: „A nagy vizek igen megrongálták a községet. Alig volt ház, amelyben víz ne lett volna. A gyomai végen (Gyomavég) egy 1670 négyszögöl szép telek vétetett (iskolaépítés céljára). Az építkezést Szabó András endrődi ács elvállalta.” (Tehát építik a

mirhói iskolát.)

1880: „Szentháromság vasárnapján ünnepélyes körmenet az új (mirhói) iskola beszentelésére. A körmenetet ezernél is több ember kísérte.” (Nézzük meg, most hogy néz ki a mirhói iskola épülete...) Megállapítható, hogy Schiefner Ede időszakában kialakult a falu iskolarendszere. Az új mirhói iskolán kívül már megvoltak:

„Központi fiúiskola, feljár 312 tanuló

I-II. osztály tanítója: Magics Károly

III-IV. osztály tanítója Szebeni János

Központi leányiskola, feljár 277 tanuló.

I-II. osztály tanítója Kovács Lajos

III-IV. osztály tanítója Vidosics Antal

Gyomavégi vegyes iskolába jár 120 fiú, 108 leány. Tanító: Balla Mátyás.

Nagylaposi vegyes iskola, feljár 10 fiú, 11 leány. Tanító: Csuka György

Kerti vegyes iskola feljár 60 fiú, 65 leány. Tanító: Orosz János.

Kocsorhegyi vegyes iskolába feljár 7 fiú, 10 leány. Tanító: Gyuris András.”

1881: „Nagy csapással látogatott meg bennünket az év. Gyomáról, a Csepüskert felől keresztül tört az árvíz... a szőlők (Öregszőlő) felé, és azokon keresztül elborította a páskumi földet. Már a községbe is betört volna, de a hívek erreyedetlen buzgalma által...gát emeltetett... és így a község az árvízről megmenettetett. Mindazon által a vadvizek nagy kárt okoztak. Márciusban tört ki a víz és majdnem augusztus végéig lepte el a földeket. Több ház összedőlt, a közlekedés a tanyak felé megakadt, csak hajón lehetett (közlekedni). Végére midőn az árvíz elapadt, ganéjbul és szalmából emeletek gátat és azon volt a közlekedés.”

Hornokné Németh Eszter

Farsang után böjt...

A németek a farsang után következő keddet - ami ott is a húshagyó keddet jelentette, mint nálunk - elnevezték bolondok keddjének. Pedig nem is volt olyan bolond az a kedd. Okosan tudták, hogy minden sürtett vigalomnak böjtje kell, hogy legyen.

Nagyanyáink ilyenkor elstúrozták az edényeket, hogy a zsíros ételeknek nyoma se maradjon.

Hamvazószerdára már kis hordókban beérett az erőstúró, szilkékben aranylott a sültvaj. Istenem, hogy szerettük mi gyerekek a „vajajjás” kenyeret! A kisütött vajból a lábas alján megülő vaj alját nevezték így.

Ettől kezdve zsírral főzni, húst enni tilos volt. Csöppet sem bántuk. Még ma is a számban érzem az erős-túrós lekváros derelyék ízét. No meg a vajban sütött ropogós herőce! A király is megnyalta volna utána mind a tíz ujját.

Negyven napig, egészen nagyszombat estéjéig, szigorúan tartották a böjtöt. A feltámadás után aztán pirospöttyös zsírpacnikkal kínálgatta magát a kocsonya, inycsiklandozóan párolgott a főtt sonka, és annak levében főtt tojás.

Ne higgyük, hogy kárát vallották a negyven napos lemondásnak.

A vallási érzelmeken túlmenően, az egészségre is jótékony hatással volt.

A farsangi nehéz ételektől megcsömörlött gyomor a könnyebb ételektől

szinte megpihent. Ezzel együtt járvult a közérzet is.

Ugyanilyen meg gondolásból bizony nagyon is üdvös volt a harsogó vigalmak elcsöndesülése, időszakos tilalma is. Hiszen a tömény mulatozás is előidézhet egyfajta csömört: a lélek csömörét. Amint a testnek, a léleknek is szüksége van a ma már nagyon is megszeldült böjtje. S a lélek böjtje a lélek csöndje.

A természet rendjét is bölcsen úgy rendezte el a Teremtő Atya, hogy a kivirulás és termékenység időszakát felváltja a pihentető tél. Milyen jó lenne, ha mi is tudnánk mértéket tartani, és elcsöndesítenék olykor a zajongó világot a farsangok böjtjei!

Iványi Mária

VÁROSUNK Gyomaendrőd - Megjelenik havonta. Felelős kiadó: KDNP Gyomaendrőd Szervezete

Felelős szerkesztő: Császár Ferenc, 5502 Gyomaendrőd, Damjanich u. 15. Szerkesztők: Császárné Gyuricza Éva, Hornokné Németh Eszter, Iványi Mária, Marsi Jánosné, Márton Gábor, Ungvölgyi János, Vaszkó András, Vaszkó Irén

Készült: Pelyva házinymoda, Gyomaendrőd, Fő út 81/1